

Mel i Sucre

Obra Cultural Balear - Sant Joan

Març / 1995 - núm. 177

C
A

T
A

R
N

V
A

A
V

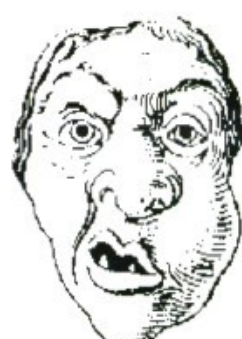
N
R

A
L

A
C

MEL I SUCRE - Març, núm. 177. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

Local social: carrer de Ramon Llull, 48.
Sant Joan (Mallorca) 07240.

Consell de redacció: Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

Nota: S'adverteix als possibles lectors de *Mel i sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: PM. 49/1983

Disseny de la capçalera: Jaume Falconer

Coberta: muntatge a partir de gravats del segle XVIII i XIX, reproduïts al *Costumari català* de Joan Amades

Contracoberta: fotos de la Rueta, de la representació dels Moros i cristians i de l'Enterro de la Sardina

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

- Notícies locals
- Fotos d'Antany
- Meteorologia. «Any de ponent, any dolent», per M. Company i M. Alzamora
- Humiliació de Nakhtxio
- Dos dits de seny. Compta amb tu mateix, per M. Barceló
- Notícies 94
- Enterro de la Sardina, Rueta i Moros i cristians
- Alcoholisme: malaltia familiar, per J. M. Rigo
- L'eremitori de Sant Onofre del Puig de la Bastida, per A. Gili
- Toponímia santjoanera. Son Font (I), per F. Canuto
- Excursió, per J. Moratinos i J. Sastre
- Mel i sucre, dolcet dolcet, per J. Bauçà
- Agenda

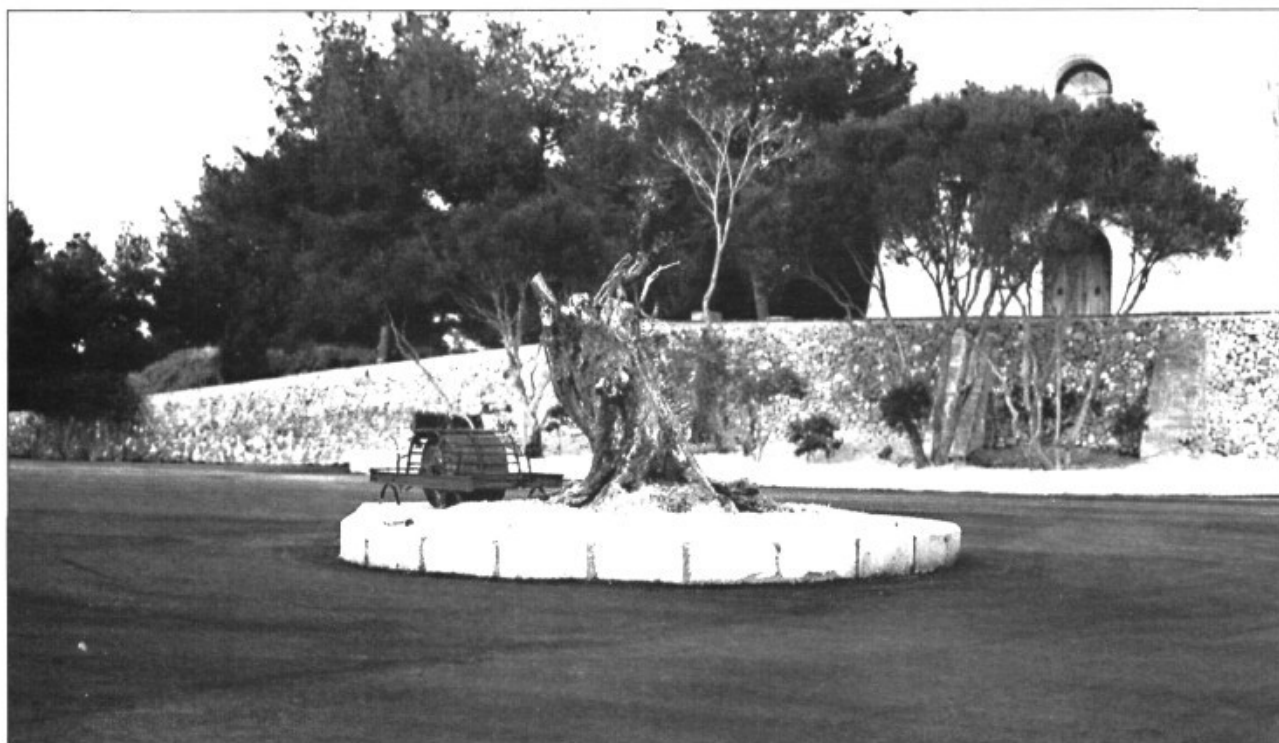
**EL CONSELL DE REDACCIÓ
ES REUNIRÀ
DIA 20 DE MARÇ,
A LES 21 H,
AL CASAL SOCIAL.
ELS COL·LABORADORS HI
ESTAU CONVIDATS**

NOTA DE REDACCIÓ

Totes les persones o entitats que se sentin al·ludides pel contingut d'aquesta revista, tenen a la seva disposició una secció de «Cartes al Director» que admet escrits que compleixin les següents condicions:

- L'extensió màxima és un foli mecanografiat a dos espais.
- Les cartes han d'anar signades per l'autor, que ha de ser identificable.

NOTÍCIES LOCALS

L'Ajuntament ha plantat una olivera centenària al remodelat aparcament de Consolació.

— El 25 de febrer es va sembrar una olivera de mes de sis tones a Consolació. Per efectuar la sembra es feren necessàries una excavadora i un camió amb grua. Aquesta olivera centenària presideix, juntament amb el famós cilindre que l'Ajuntament tenia tirat en algun dels seus magatzems, el remodelat aparcament de ponent de Consolació. Hem de recordar ara i aquí que aquest cilindre que s'ha col·locat devora l'olivera, pel que hem pogut saber, és de propietat municipal i servia per aplanar els carrers de la vila quan encara no estaven asfaltats. Pel Quart Diumenge d'enguany la gent podrà aparcar el seu vehicle sense haver-se de posar pols per les sabates. Què voleu? Vivim a l'època de l'asfalt. Segur, però, que més d'un voldria haver-se embrutat una mica les sabates.

— El 14 de febrer, darrerament conegut com el dia dels enamorats, hi va haver una fugida d'aigua al carrer Nou. Poc temps després que l'aigua es perdés per les canalitzacions públiques, la brigada municipal localitzà l'avaría i procedí a la seva ràpida reparació.

— L'Ajuntament ha editat uns fulls en què convida tots els comerciants i interessats a participar a la IV Fira del Quart Diumenge, que tindrà lloc el proper dia 26 de març al recinte que ja és habitual, format pels carrers Major, Palma, Bellavista i Consolació. De moment no hem vist cap programa oficial, però suposam que no serà gaire diferent al dels altres anys: missa a Consolació, fira a la vila, concert de la banda de música pertinent, presentació d'un facsímil dels Goigs a la Mare de Déu de Consolació, lliurament de premis als guanyadors del Certamen poètic Verge de Consolació, venda de panades...

— Durant aquest mes de febrer passat ha tengut lloc al local de la tercera edat una Mostra de Teatre, organitzada pel grup santjoaner Baixos i capgirons i patrocinada per l'Ajuntament de Sant

L'asfalt ha arribat al Revellar i als Quatre Vents.

l'Ajuntament perquè l'omplin d'escombros, fins al Revellar voltant pel carrer major (farinera vella) i fins a la farinera nova; també s'ha arreglat i asfaltat el camí dels Calderers i l'aparcament de ponent de Consolació. A partir d'ara aquests camins serviran d'autopistes per als cotxes que hi passin. Hem de recordar, però que dins la vila han quedat, i segurament quedaran, alguns carrers de nova planta que no s'han asfaltat.

Joan. Durant uns quants dissabtes grups de teatre d'Esporles, Algaida i Sineu han amenitzat la vetlada d'un públic nombrós que s'ha pogut divertir d'allò més amb la representació de cadascuna de les obres que s'han presentat.

— Es veu que s'acosten les eleccions i l'Ajuntament, liderat pel PP, aprofita l'avinentsa per asfaltar algunes zones de la vila. A més d'alguns carrers de la vila que encara no s'havien asfaltat des de la canalització de les aigües, aquesta vegada s'ha posat massa asfàltica des del final del carrer del mestre Mas fins als quatre vents, just a la vora del solar que un veí va cedir a

— Per al proper dia 3 d'abril està previst que al casal de Ca les Monges s'obri una aula d'educació infantil. Aquesta nova oferta escolar, i privada, que hi haurà a la nostra vila abastarà els nins de zero a dos anys; a més a més, hi haurà servei de menjador i l'horari previst serà de les set del matí a les set de l'horabaixa. Si voleu més informació podeu telefonar al 52 64 18 i al 52 65 36. Les encarregades de la nova escoleta seran na Judit Sans i na Carme Sastre «Balaguer». La inauguració oficial serà el dia 1 d'abril a les quatre de l'horabaixa. Enhorabona i endavant per molt d'anys, perquè aquest servei era més que necessari per a moltes famílies santjoaneres.

— Sant Joan ja té una nova assistenta sanitària, es tracta de n'Antònia Garau, que fins ara havia treballat a la clínica Rotger. Com ja vàrem informar mesos passats, l'ATS anterior, Catalina Tarongí, es va jubilar a finals d'any.

— Rafel Soler Gayà ha publicat un llibre sobre el moll de ciutat amb el títol Curiositats del Port de Palma de Mallorca. A les seves pàgines s'hi contenen històries i anècdotes que l'enginyer santjoaner ha viscut i sentit contar durant la seva llarguíssima estada com un dels màxims dirigents d'obres de port de Palma.

FERRERIA

Pedro Mestre

PORTES BASCULANTS -:- BARRERES
BALCONS -:- FERRO RUSTIC
FERRERIA AGRICOLA -:- AUTOMATISMES

C/. Jaume Mas Noquera, 23

Tels. 52 65 11 - 52 60 63

07240 SANT JOAN

Ferreteria de Sineu

C/ des Bous, 15
Tel.: 52 65 33
07240 Sineu

Ferreteria de Sant Joan

C/ de Palma, 17
Tel.: 52 65 33
07240 Sant Joan

**Lloguer de maquinària,
còpies de claus al moment,
venda d'eines, bricolatge,
pintures, reg, maquinària...**

— El passat dia 14 de febrer la Cooperativa de Sant Joan va retre un homenatge a Jaume Galmés, enginyer agrònom que fins ara havia estat el director de la finca experimental de la Canova. L'acte, que consistí en un col·loqui i una torrada de porquim, estava organitzat per la mateixa cooperativa i per la Caixa de Balears Sa Nostra i hi assistiren una cinquantena de persones.

Jaume Galmés rebé l'homenatge dels pagesos santjoaners.

— El futur social i econòmic dels pobles de l'interior de Mallorca (llegiu pobles sense vorera de mar) fou el tema que es tractà al santuari de Consolació el passat dia 4 de març, a la trobada mensual que mantenen els grups de voluntaris d'Acció Social de Càrites. Aquesta vegada es reuniren un centenar de persones vingudes de tots els pobles del Pla i el Raiguer. Hi intervingueren els batles de Sineu, Binissalem i una regidora de Consell, a més d'un expert del Consell Insular de Mallorca. L'agroturisme i els projectes d'ajuda de la comunitat europea foren unes de les qüestions que es debateren més profundament.

— Durant les darrers setmanes del mes de febrer va tenir lloc al bar Can Tronca el tradicional torneig de dames. Jugadors santjoaners i de la comarca s'enfrontaren en partides disputadíssimes i emocionants. Les vetlades damístiques concentraren un gran nombre de jugadors locals i externs a més de públic aficionat.

— La IV Challenge de Mallorca, que va tenir lloc del 5 al 9 de febrer per les nostres carreteres, va travessar els carrers de la vila dos dies. Ambdues vegades passaren de la carretera de Vilafranca cap a Sineu. El nombrós públic santjoaner que es congregà per veure els grans monstres del ciclisme pogueren veure Indurain, Jalabert, Zülle... i tots els corredors més importants que militen als equips més coneguts del món ciclista. Alex Zülle, de l'equip ONCE, fou el guanyador absolut de la quarta edició de la carrera mallorquina.

— El quintos del 74 ja han començat les seves tradicionals activitats, que desembocaran a la Setmana Santa, en què, si troben casa, hi haurà les habituals encalçades i corredisses per tal de prendre el pi, que és l'estendard dels quintos durant aquella setmana gran.

<p>PLANXA • PINTURA</p> <p>Rafel gaià gaià</p> <p>Gràcies per la seva confiança</p> <p>C/. Solanda, 31 • Tel. 52 65 35</p> <p>07240 - SANT JOAN - Mallorca</p> <p>servei de GRUO: Verger Tel. 64 74 01</p> <p>Carrosseria i Pintura Autoritzada</p> <p>GARANTIZAT</p>	 <p>JAUME SASTRE BAUZA Llanterner i Pintor</p> <p>C/ Josep Rosselló i Ordines Tel.: 52 65 53 Sant Joan</p>
---	--

Biel Majoral interpretà les seves cançons davant un públic nombrós i espectant.

— Les festes de carnaval d'enguany no han tingut el suport de l'Ajuntament. Han estat les entitats o grups particulars els que han duit a terme les festes (llegiu APA, simpatitzants i amics del Tres Dos i Amigues de la Sardina). És molt bo de fer donar cent mil pessetes i desentendre's de qualsevol tipus d'organització.

Així i tot, l'escola de Son Juny i l'APA varen realitzar la Rueta el dimecres llarder (22 de febrer), perquè el dijous començava la setmana blanca i no hi havia classes. Tots els nins i mestres i alguns pares es disfressaren i divertiren d'allò més, encara que l'horabaixa no acompanyà excessivament, ja que la pluja, el vent i el fred feren acte de presència. La desfilada acabà a la plaça de la Constitució amb una berenada general.

El dissabte 25 de febrer la gent propera al Tres Dos va organitzar una batalla de Moros Cristians, que va transcórrer pels carrers Belisari, Bons Aires, Lluna i Mestre Mas. Al vespre, abans de sopar, hi va haver un recital a càrrec de l'algaidí Biel Majoral i els seus músics al Tres Dos, els quals interpretaren romanços, tonades i cançons antigues com Camí, camí, La filla del rei, Sa mort de na Margalida... I la vetlada acabà, després de sopar, amb un concert a càrrec del grup S'arrual.

El darrer dia de carnaval, el dimarts 28 de febrer, va tenir lloc l'Enterro de la Sardina, enguany organitzat per les Amigues de la Sardina. El seguici era encapçalada per un grup de peixateres vestides de groc. El seguici fou poc concorregut. Es veu que el fred i el vent minvaren l'assistència de gent.

— El CE Sant Joan continua la seva excel·lent campanya a la tercera regional. Durant aquest mes de febrer només ha disputat tres partits entre els quals cal destacar l'enfrontament amb el primer classificat, el Santa Ponça, que es va liquidar amb la ja presumible derrota per dos a tres. Els altres resultats de la mesada han estat Can Picafort 1 - Sant Joan 1, i Escolar 1 - Sant Joan 1. De moment el Sant Joan continua com a segon classificat, amb una diferència de quatre punts amb el tercer, que són el BETA de Palma i el Peguera, pròxim rival que visitarà el camp de Son Juny.

— El Govern Balear va acordar de concedir la medalla d'or de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears als Donants de Sang de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Aquesta medalla és la distinció més important que atorga el Govern Balear, que li fou concedia a la germandat en

 "la Caixa"

AGÈNCIA DE
SANT JOAN

Carrer Bellavista, 38

Tel.: 52 60 78

**PLANTERS i ORNAMEN-
TALS NICOLAU**

C/ de Ramon Llull, 52
07240 Sant Joan
Tel.: 56 03 46
52 61 87 (part.)

PLANTERS

ORNAMENTALS

NICOLAU

atenció a la seva tasca solidària, altruista i humanitària. L'acte de lliurament es va fer durant l'acte institucional del Dia de les Balears, que va tenir lloc a Lluçmajor el passat dia 5 de març.

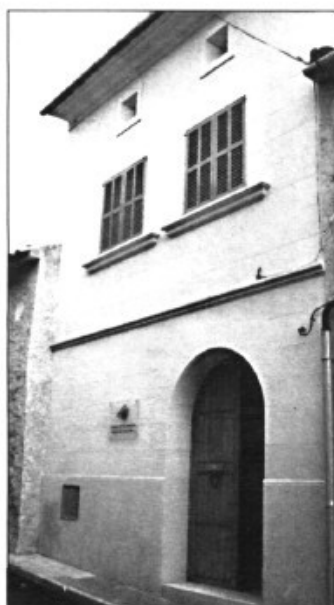
— La junta directiva de la Cooperativa de Sant Joan va decidir comprar una màquina dedicada a la sembra d'all. Aquesta compra consisteix en tres eines: una sacsadora, una trencadora i finalment la sembradora. Tots els socis que l'any que ve vulguin sembrar els seus alls podran la podran emprar tal com s'empren altres eines de la cooperativa.

La Cooperativa de Sant Joan ja té sembradora d'all.

— Les eleccions s'acosten, però ningú no mostra les seves cartes. No sabem quantes llistes hi haurà, però rumors n'hi ha de tot calibre. Diuen que el batle Mora no es presenta, que el substituirà en Joan «de Can Peremaiol». Però també diuen que es presenta, no sabem si pel PP o per una agrupació independent. També diuen que una al·lota de les noves generacions del PP anirà molt endavant a les seves llistes. Diuen que en Gracià Sánchez no es presenta a les eleccions pel PSM i que cerquen un cap de llista a tota pastilla. Diuen que el comandant Matas es torna presentar per la tercera edat. Diuen que en Xisco «Boiret» també es presenta a batle. Diuen que l'Arrel també vol tornar fer llista, però no saben que l'ha d'encapçalar. La Unió Mallorquina no presentarà, diuen, en Joan Mesquida com a primer de la llista... Sabeu que en diuen de coses, però ja veureu que la realitat no serà tan diferent del passat immediat. El proper nombre de Mel i sucre us n'informarem detalladament de la configuració de les llistes electorals.

— La nova edició del llibre sobre l'Associació de Premsa forana va originar en el si de l'associació un enrenou tal que va transcendir als diaris mallorquins, el qual va originar una sorprenent polèmica que va acabar amb un final més o manco feliç. L'encàrrec de la coordinació de la nova edició s'havia fet als santjoaners Miquel Company, vice-president de l'associació, i a Gracià Sánchez. La protesta, que estava avalada per 26 revistes d'un total de 50 que la componen, es basava en tres punts: el finançament no estava gaire clar, no es tenia en compte per res els coordinadors anteriors i, a l'últim, s'excloïen algunes revistes. L'explicació d'aquests obscurs punts varen ser aclarits en el decurs d'una assemblea en què la línia de l'actual junta directiva va ser objecte d'crítiques. Al final, s'acorda continuar amb l'edició del llibre segons la proposta del dos coordinadors i amb el finançament assegurat.

La seu de la Premsa Forana al carrer de la Princesa.

— Cal fer ara i aquí esment de tres errates que varen aparèixer al nombre passat. Vàrem escriure que en Pep «Sorell» era el marger que havia arreglat les parets que havien caigut al revolt de Son Costa Nou, idè no era el seu germà Xisco, marger de professió, qui els va deixar a punt. També vàrem anunciar que era sor Margalida qui havia de tenir cura dels al·lotons de la nova aula de Ca les monges, idè no, pel que sabem, seran només na Judit Sans i na Carme Sastre «Balaguer». I, finalment, la tercera errata fou la que va cometre J. Font al seu article sobre en Gilet, en què el va fer conseller d'Ordenació del Territori, quan només ho havia estat de Cultura i de la Presidència. Perdonau aquestes tres greus patinades. Gràcies.

FOTOS D'ANTANY

La fotografia d'aquest mes és de mitjans dels anys quaranta i hi podem veure un grup d'al·lots de la vila en una de les nombroses sessions d'exercicis espirituals que es feien aleshores. Concretament aquests exercicis organitzats per l'Acció Catòlica es feren al santuari de Montsió de Porreres. Denou són les persones que surten a la imatge i les enumerarem de dalt a baix i d'esquerra a dreta; són els següents:

Miquel «Mal», Joan Barceló «Mesquida», Tomeu «Betlem», Toni «Solander», Carles Costa, Toni «des Pujol» (filera superior), Xisco «Maiolè», Joan «Ruberter», Toni «Gonella», Antoni Karmany, Tomeu Català, Joan «de Gossauba», Joan «de Can Marieta» (filera central), Joan Ordines, Carlos Estelrich «de sa Creu», Miquel Fiol «de Montuiri», Mn. Pont, director dels exercicis, Mn. Bartomeu Bauçà «Papa» i Mateu Joan «Marió» (filera inferior).

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 3.000 ptes.

Nom:.....
Cognoms:.....
Carrer:.....núm.:.....
Població:.....cp:.....
Banc o Caixa:.....oficina.....
carrer:.....núm. de compte:.....

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol
membre de l'equip de redacció o enviau-la a:

MEL I SUCRE Sant Joan, Ramon Llull, 48

firma

METEOROLOGIA

«ANY DE PONENT, ANY DOLENT»

Temperatura		Dia	Precipitació	Cel	Vent dominant	Fenòmens observats	Mes: febrer Any: 1995	
Max	Min							
17	3	1		clar	mestral	boira dematí	Estació: Revista Mel i Sucre de Sant Joan de Mallorca	
16	7	2	0,2	2/4 tapat	variable		Fonts: Guillem Company, Miquel Alzamora i Miquel Company	
14	9	3	0,4	tapat	gregal			
15	5	4		clar	ponent			
19	5	5		clar	ponent			
18	7	6		clar	ponent			
18	6	7		clar	ponent			
17	4	8		clar	ponent			
20	9	9		clar	ponent			
19	9	10		clar	ponent	boira dematí	0,6	Precipitació parcial
16	9	11		1/4 tapat	tramuntana			
18	9	12		clar	ponent	vent fluix		
19	10	13		2/4 tapat	ponent			
21	11	14		clar	ponent	vent fluix		
23	10	15		clar	ponent			
20	11	16		2/4 tapat	migjorn			
20	9	17		clar	migjorn			
17	11	18		1/4 tapat	variable			
17	5	19		2/4 tapat	tramuntana			
16	4	20		clar	ponent			
18	6	21	0,6	clar	ponent			
13	10	22	16,1	tapat	llevant			
15	4	23		1/4 tapat	tramuntana			
18	8	24		1/4 tapat	ponent	vent fluix		
22	13	25		1/4 tapat	ponent	vent moderat		
16	12	26		1/4 tapat	mestral	vent moderat		
11	4	27		clar	gregal	vent moderat		
15	7	28		3/4 tapat	gregal	vent moderat		
		29						
		30						
		31					16,7	
17,5	7,7	Mitja	17,3				17,3	Precipitació total

El mes de gener s'ha caracteritzat per una excessiva elevació de les temperatures, ocasionat, sobretot, per la predominança de vents de l'oest.

Aquesta predominança de vents aponentats han afavorit que tinguéssim un clima suau i benigne, el qual s'ha reflectit en la primerenca floració dels ametlers, malgrat que «jamai ha passat febrer sense florir l'ametller». Aquesta anòmala situació ha fet que s'hagi de tenir en compte la floració dels fruiters, ja que «candelera clara, fred hi ha encara», la qual cosa podia alarmar davant possibles gelades.

Aquesta situació ha persistit durant tot el mes, ja que dels 28 dies en tan sols onze dies el vent ha estat de circulació occidental; «quan plou, plou; quan neva, neva; quan fa vent, aleshores fa mal temps». Aquesta circumstància ens explica que els pocs litres d'aigua caiguda varen ser de temporal de llevant, gregal o variable.

La poca pluja caiguda durant el mes de febrer ha sumat un total de 17,3 litres/m². La precipitació total ha estat la següent:

dia 2	0,2
dia 3	0,4
dia 21	0,6
dia 22	16,1
TOTAL	17,3
GENER	28,1
FEBRER	17,3
TOTAL	45,4

D'altra banda, el mes de gener finalitza amb un temporal de vent de ponent, que ha seguit durant el mes de febrer i que durant els primers dies de març no ha deixat d'afectar-nos. Aquesta situació de relativa calor, fa que «si tenc calor en el febrer, per pasqua tremolaré», diu la sabiduria popular. Res no està clar, però l'any no ha començat bé, ni per als nostres interessos agrícoles ni per al turisme.

Miquel Company i Miquel Alzamora

<p style="text-align: center;">Elèctrica</p> <p style="text-align: center;">PEP DES SAIG</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>instal·lacions elèctriques xarxes de baixa tensió subministraments elèctrics</p> </div> </div> <p style="text-align: center;">Consistori, 8 52 63 23 Sant Joan</p>	<p style="text-align: center;">Cooperativa Agrícola</p> <p style="text-align: center;">SANT JOAN</p> <p style="text-align: center;">«Tota casta de productes del camp a bon preu»</p> <p style="text-align: center;">Carrer de Petra, s/n Tel.: 52 63 24</p>
--	--

HUMILIACIÓ DE NAKHTXIO

Un soldat rus deté ciutadans txexens a Grozny.

Quan l'any 1991 queda extingida la URSS, la República Socialista Soviètica Txetxeno-íngúixa se separa en dues: Íngúixa i la República Txetxena. Ambdues passen a formar part de la Federació Russa, però la darrera, seguint les mateixes passes que el Tatarstan, manté una posició sobirana i força el diàleg amb el centre.

No falla. Quan les posicions en la negociació no s'apropen arriba el conflicte: els txetxens proclamen la seva independència. La gran Rússia no accepta desfer-se d'aquest petit territori que des de sempre s'ha sublevat davant qualsevol imposició. Esclata la guerra. Arribats en aquest punt ens preguntam per què no deixam que cada poble decideixi, per petit que sigui, el que vol ser.

Tal com succeí amb Nagorno Karabag i Bòsnia ara toca el torn de berenar, dinar i sopar amb la trista notícia de Txetxènia. Francament, davant les imatges de televisió, on és la nostra solidaritat d'un Occident instal·lat en la comoditat, que intenta agenollar-se a cop de butxaca a favor del Tercer Món, el qual també té meridians i paral·lels que passen per Europa. La solidaritat igualment hauria de tenir com a destinataris els txetxens.

Cada vegada que anomenam txetxens als habitants de Txetxènia o Txètnia sembla que si els desnaturalitzàssim una mica perquè aquest és el nom que els atribüen els russos. El nom autòcton

és el de nakhtxuo per a la llengua, i nakhtxio per al poble que el parla.

El Caucas, on es troba situada Txetxènia, és una de les regions més rares d'Europa i té una antiga reputació de regió misteriosa i incomprensible. A les seves valls muntanyenques viuen cents de pobles diferents, que parlen llengües molt poc conegudes i posseeixen unes cultures molt peculiars. Molts de pobles són musulmans, altres són cristians ortodoxes, però també hi són presents remotes tradicions tàtares i budistes i fins i tot sectes

heterodoxes que practiquen cultes quasi pagans. Tota la regió fou annexionada a Rússia, mitjançant tractats i campanyes militars, al llarg del segle XVIII i XIX, encara que les contínues sublevacions dels muntanyencs feren del Caucas un equivalent al salvatge «oeste» americà. Pels russos del segle passat era una qüestió d'honor sotmetre els pobles d'aquesta regió, als que consideraven uns llogarencs ferotges i retardats, i per això entenien les seves expedicions bèl·liques com una empresa civilitzadora que havia d'estendre el progrés i la raó entre unes tribus semisalvates. D'aquí que els russos tractassin aquestes tribus amb la mateixa llendera amb què foren tractades les tribus índies d'Amèrica.

A la primera meitat del segle XIX els txetxens, foren els capdavanters de la guerra de la independència del Caucas, menada per l'imam Xamil, que dirigí la «guerra santa» contra els russos. Davant això, els russos edificaren una fortalesa de nom Grozny, que vol dir «amenaçador» i «formidable». La quasi liquidació d'aquest poble probablement mai no s'hauria produït si la ciutat no s'hagués convertit en un dels centres petrolers més importants de la URSS.

Ara mateix, veient les imatges de la guerra de

Txetxènia, podem entendre que poques coses han canviat al llarg d'un segle. «La invasió russa de Txetxènia segueix el seu ritme implacable, però la rendició no és una opció prevista per aquest poble caucàsic. Els precedents històrics del conflicte no donen peu al dubte.»

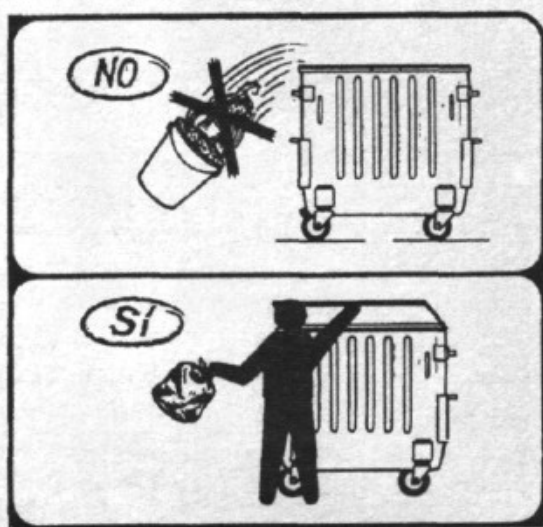
De ben segur que la guerra de Txetxènia ens ha sorprès a tots tal com passà amb l'esclat bèl·lic iugoslau. I no perquè esperàssim que no succeís res sinó per la brutalitat d'ambdues batalles. Mai haguéssim imaginat que l'horror assoliria cotes com les que veiérem i seguim veient a Bòsnia. Ni tampoc podíem creure que les tropes russes entrarien a Grozny sense cap tipus de miraments humanitaris i després d'haver arrasat la ciutat amb bombardejos de l'aviació. L'actuació de Moscou és un acte reafirmatiu de política exterior, a un territori estratègic que Rússia vol mantenir sigui com sigui, de la mateixa manera que es reafirma la seva actuació pro-sèrbia. Al capdavant de Txetxènia tampoc tenim un santet. El general Dudaiev, tres anys després d'haver guanyat les eleccions dissolgué el parlament davant el fort creixement de la seva oposició.

Però hi ha un aspecte de la guerra de Txetxènia que poca gent el té present. Txetxènia és una zona on es practica majoritàriament la religió musulmana. I un cop més, tal com ha succeït a Bòsnia, els musulmans han estat quasi aniquilats pels pobles eslaus —el serbi i el rus— que practiquen la religió ortodoxa. Guerra de religions o de races? Per ventura les dues al mateix temps.

Bòsnia i Txetxènia no són els únics exemples de la humiliació de l'islamisme. Ho és Palestina i ho són els moros que quotidianament són humiliats pel racisme social.

Si s'està humiliant l'Islam dia a dia, l'única alternativa que deixem a un terç de la població mundial és el fonamentalisme. Llavors el drama d'Algèria per ventura no és conseqüència de la doctrina islàmica, sinó de la resposta a la intolerància dels pobles occidentals i cristians que s'autoanomenen civilitzats.

(De la revista *Es Molí Nou*,
de Vilafranca)

POSAU EL FEMS DINS LES BOSSES
Per al vidre, paper i ferralla
utilitzau els contenidors especials

La recollida es farà els
dimarts, dijous i diumenges al vespre

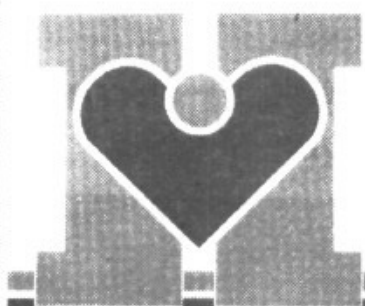
Gràcies per col·laborar en la neteja del poble

AJUNTAMENT DE SANT JOAN

**Si teniu fotografies
antigues**
(anteriors als anys setanta)

feis-ho saber a
Gracià Sánchez
Hem començat una nova secció:

FOTOS
D'ANTANY

HIPER MALLORCA

Hiper & Centro

SUPERMERCADO XIM'S

LA OFERTA SEMANAL

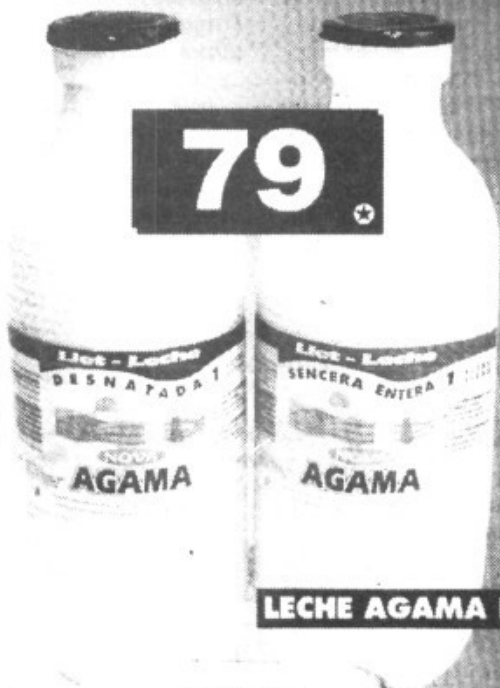
LAS OFERTAS DE PORTADA SERAN VALIDAS DEL 10 AL 16 DE MARZO

135

PTS/KG

BERENJENAS

79

LECHE AGAMA L.

1195

3 kilos

NESQUIK 3 KG.

369

NESCAFÉ
CLASSIC

NESCAFÉ NATURAL
100 GR

799

PTS/KG

QUESO
MANTECOSO PIRIS

129

PTS/KG

PLATANOS

469

PTS/KG

CARNE PICADA

LOS PRODUCTOS MARCADOS CON ASTERISCO SON LOS QUE ENCONTRARA DE OFERTA EN SUPERMERCADO XIM'S

DOS DITS DE SENY COMPTA AMB TU MATEIX

Som jo la que estic més prop de mi mateixa i per afrontar la vida he hagut de comptar amb mi. Sé que tenc molts de recursos que no han estat estimulats i algunes limitacions que he pogut constatar. Els meus recursos les sent com l'expressió de l'amor incondicional que Déu em té.

El primer aprenentatge de la meua autoestima l'he rebut dins la família; sé que allà vaig començar i que el camí dura tota la vida.

Pas els moments difícils i problemes intentant donar-los la importància que tenen; fins ara he comprovat que tenc força. He après moltes coses degut a les equivocacions que he fet.

Som una pecadora perdonada per Jesús.

Continuu treballant per conèixer-me a mi la realitat del voltant.

Crec que puc sacrificar valors menors per aconseguir-ne de més grans.

Em sent en dret de ser jo mateixa amb la

meua manera d'afrontar els reptes i el meu estil de vida mentre no perjudiqui a ningú.

També em sent en dret a dir no, sense sentir-me culpable.

Dret a tenir sentiments i expressar-los.

A aturar-me i pensar abans d'actuar.

A demanar el que necessiti.

A formar-me una opinió i a canviar després, si trob que ho he de fer.

Sobretot em sent amb dret a sentir-me bé amb mi mateixa.

Dret, també, a seguir valorant els altres, malgrat les seves equivocacions o defectes.

Em sent fent un procés de creixement que inclou des d'una arrel molt profunda i forta capaç de globalitzar i fer fermentar, en positiu, totes les experiències que la vida em regali.

Maria Barceló

NOTÍCIES 94

No sé com s'arreglaran
amb ses raons foradades
es cas Gal i d'en Roldán
mil «llamps» que n'hi ha d'unglades
en Guerra que el tancaran
on també va d'emboscades.

Fan volar molts milions
amb avió o bé a peu
passen de ses qüestions
això sí van a lo seu
s'estol és gros de lladrons
«senyors de prestigi» greu

I quina cara més dura
que té aquesta bona gent
tant les és carn com verdura

tot les fa anar bé i rabent
crec que sé aquest mal no es cura
tornarem locos sa gent

Ses notícies de pel món
d'enfora i de prop també
són dolentes perquè o són
podrides és un «femer»
si ho cremaven dins es forn
hi hauria un bon cendrer

Haurien de fer un tro
com en s'estiu ses cigales
que sols quedàs lo que es bo
i lo dolent baixàs ses ales
o se'ns aturarà es cor
i abaixarem ses mordales

Bona part per s'estufera
que extremats sempre fa anar
i ben inflada sa cartera
quasi al punt de rebentar
es luxe i sa bravatgera
mos ha d'arribar a esclatar

Tant en Conde com es Gal
tant en Roldán com en Guerra
tots són pel mateix igual
jugant a «serra mamerra»
es seu viure es infernal
l'odi d'ells no se desferra.

ENTERRO DE LA SARDINA

RUETA I MOROS I CRISTIANS

ALCOHOLISME: MALALTIA FAMILIAR

Potser que per a molts lectors, l'encapçalament d'aquest article els sembli estrany. Per a la majoria de persones l'alcoholisme és aquella malaltia que pateix un home o una dona a causa de la seva addicció a l'alcohol. I això és cert.

Però, pensem un moment... On viu aquest malalt, addicte a l'alcohol?

Tot alcohòlic, com qualsevol altra persona, té uns pares, germans (família d'origen) i més endavant una dona o un home i uns fills.

La família és el primer punt de referència de totes les persones en el llarg procés de maduració personal. Dins la família, els pares pretenen crear uns vincles entre els seus components, crear seguretat, confiança i una bona comunicació entre pares i fills.

Però quan un dels progenitors és addicte a l'alcohol, entra en joc un element que distorsiona tot el procés abans esmentat. El malalt alcohòlic té una conducta imprevisible, no es pot confiar amb el seu ajut, cada cop més es tanca en el seu propi cercle: ell i l'alcohol. Per tant, el sistema familiar es queda coix. I aquesta coixera afecta tota la família.

Freqüentment el progenitor no addicte ha de fer les funcions de pare i mare dins la família, a la vegada que s'ha de preocupar del malalt alcohòlic. Això crea tensió i malestar.

És possible que aquest pare o aquesta mare carregada de responsabilitats delegui sobre els seus fills (normalment el primogènit) part de les seves funcions, s'intenta eliminar la coixera, que la taula torni tenir una cama forta. Però aquesta cama encara és molt jove i, malgrat dugui a terme funcions que no li corresponen i que tothom digui que és un nin molt responsable per l'edat que té, és una maduració massa ràpida. Això ho anomenem una pseudoma-

duració, que a la llarga crearà dificultats en aquest nin quan arribi a l'edat adulta.

La comunicació i el diàleg entre els membres d'aquesta família estan tallats, les preocupacions, els petits problemes que puguin tenir els fills, passen a un segon terme. Hi ha una preocupació molt més gran: l'alcohol. El nin aprèn a callar, a deixar passar les coses i aquest aprenentatge l'aplicarà a la resta de situacions de la seva vida.

Els sentiments no s'expressen. Quan vius una situació d'aquest tipus et crea malestar, sents ràbia, pena, també por. El que es fa en una família on un dels progenitors beu és no crear situacions que puguin provocar explosions d'ira de l'addicte. S'intenta la pau familiar per sobre qualsevol cosa. Així els fills aprenen a guardar-se el que senten. I aquest també és un aprenentatge que aplicaran al llarg de la seva vida.

Molt sovint les estadístiques parlen del percentatge de fills d'alcohòlics que durant la seva infantesa presenten conductes psicopatològiques com enuresis, fòbies, hiperactivitat, etc. I això és cert i cal posar-hi remei.

Però també és cert que molts no presenten dificultats quan són nins. Viuen un clima familiar com el que hem explicat i molts quan arriben a l'edat adulta tendran dificultats: presentaran problemes emocionals, freqüentment començaran una relació amb un addicte o es convertiran en addictes. I a tot això també és molt important posar-hi remei, des dels primers anys.

Per tant, no tan sols l'alcohòlic necessita ajut per sortir de l'addicció sinó també cal oferir ajut i suport a tota la família. L'alcohol ha afectat tot el funcionament familiar.

Tots junts, tota la família ha de donar una passa endavant per sortir-ne.

Joana M. Rigo Cabot,
psicòloga
(gentilesa de Domingo Fontirroig)

ABSTÈMIA

Camí Bandris s/n. Manacor
Teràpies els dilluns de les 19 a les 21 h.
Tel. 84 31 19
Urgències (24 h) Tel.: 40 14 84

L'EREMITORI DE SANT ONOFRE DEL PUIG DE LA BASTIDA

L'eremitisme a Mallorca florí esplendorosament als finals del segle XIV i començament del segle XV. Era un eremitisme marcat per l'anacoretisme, és a dir, solitaris que, amb permís del bisbe de Mallorca, vivien retirats a distints indrets de l'illa.

L'any 1403 vivia a una cel·la situada a la muntanya de la talaia d'Alcúdia fra Diego¹ i l'any 1405, s'obria de bell nou un altre eremitori a la parròquia d'Andratx per l'ermità Joan Roses.²

En alguns llocs, emperò, començà a haver-hi intents de vida comunitària. La primera experiència en aquest sentit va esser la fundació de la que és considerada la primera ermita de Mallorca Sant Honorat de Randa, iniciada devers l'any 1375. Una altra temptativa de vida comunitària, fou l'estolet d'ermitans que vivien a la cel·la, situada a la parròquia de Pollença, vers el lloc, anomenat Les Ternelles, compost pels ermitans Lluís de Guadalejar, Jaume València i Joan Estalella, als quals s'els dona permís per oir missa celebrada, en un lloc honest de l'esmentada cel·la, pel prevere o religiós per ells escollit³

Entre aquests eremitoris, amb aires de cenobitisme, sens dubte hi ha que retreure l'eremitori de Sant Onofre de La Bastida de la parròquia de Sant Joan, on l'any 1403, ja hi feia vida ermitana fra Bernat de Papagalls, prevere.

Dia 6 de novembre de l'any 1403, se li concedeix llicència de poder celebrar missa baixa, per un any, a l'oratori que té en el puig de La Bastida de la parròquia de Sant Joan de Sineu, on hi du vida eremítica.⁴

Un altre document ens dona més clària de l'ermita de La Bastida, firmat dia 28 d'abril de l'any 1416. Ens assabenta de l'existència i consolidació d'una menuda comunitat d'ermitans.

El puig de Sant Onofre vist des de Son Niell.

tans. El bisbe de Mallorca, Lluís de Prades, es dirigeix a fra Bartomeu del Bernat, (Vernet és el nom d'un poblet del Conflent, situat entre Vilafranca i Sant Martí del Canigó i d'un altre poble agregat al municipi de Baldomar) donant-li poder d'elegir un prevere, ja secular, ja religiós, habitador en el mateix eremitori o en altre qualsevol lloc de la diòcesi de Mallorca, el qual cada vegada que es cregués oportú, escoltats en confessió, els donàs l'absolució i la penitència. La llicència es atorgada, mentre el nombre d'ermitans no passi de sis membres, a l'ermità Bartomeu del Bernat i als restants ermitans que amb la seva companyia es troben en el dit eremitori i per tems hi viuran, allà congregats per a complir el servei de Déu.⁵

La vida ermitana al puig de La Bastida s'allargaria, pel cap prim, fins l'any 1458. En aquesta data hi trobam present l'ermità Salvador Siurana.

Dia 5 del mes d'agost d'aquest any, el bisbe donava lletra de capta a fra Salvador Siurana, ermità commorant a La Bastida.⁶

D'aquest ermità en sabem més notícies. L'any 1467 foren donades deu lliures del bací de la redempció de captius de la Seu de Mallorca

per la redempció de fra Salvador Siurana, ermità, captiu a Bona.⁷ L'any 1476 encara covejava el mateix assumpte, i es donaven deu lliures i deu sous per la mateixa finalitat.⁸ Tal volta aquest ermità hauria traspasat a viure a l'eremitori de Ternelles, lloc molt assotat per les incursions sarraïnesques.

A més d'aquesta ermita de Sant Onofre —el titular de la mateixa ha arribat als nostres dies, a

través de la toponímia— han existit a Mallorca altres ermites de Sant Onofre, com són l'ermita de Sant Onofre del Molinar, Sant Onofre de Son Rullan de Deià i Sant Onofre de Son Fortesa de Puigpunyent.

Antoni Gili

(Llegit damunt el Puig de Sant Onofre,
dia 6 de febrer de l'any 1995.)

Notes

¹ ADM-Lib.Col. 1403-1406

² ADM-Lib-Col. 1403-1406 f. 132

³ ADM-Lib-Col. 1415-1416 f. 66

⁴ ADM-Lib.Col. 1403-1406 f. 52

⁵ ADM-Lib.Col. 1415-1416 f. 11

⁶ ADM-Lib.Col. 1457-1458

⁷ ACM-Redempció de captius. Sala 1. Armari 37. Taula 1. Núm. 31

Teranyines. Col·lectiu per la recerca històrica santjoanera

Reunió del dia 4 de març de 1995

Aquesta és la quinta reunió del *Col·lectiu Teranyines*, que ha comptat amb catorze participants.

L'edició d'una carpeta de facsímils dels *Goigs a la Mare de Déu de Consolació*, que ha estat preparada per Joan Bauzà Barceló, ja és a punt d'entrar en premsa i serà presentada, si Déu ho vol, l'horabaixa del dia del Quart Diumenge, a l'acte del Certamen poètic que tindrà lloc al santuari de Consolació. El mateix Joan Bauzà farà la presentació de la carpeta, la qual podrà ser adquirida a la paradets que el Col·lectiu posarà a la Fira el matí d'aquesta diada, i l'horabaixa a l'esplanada de Consolació.

En aquest trast que serà atès per membres de *Teranyines* s'hi donarà informació verbal i escrita dels objectius i projectes d'aquest *Col·lectiu per la recerca històrica santjoanera*, i s'hi podran adquirir diverses publicacions de temes i autors locals.

El Col·lectiu es proposa participar en la Setmana cultural que organitza des de fa uns anys l'Obra Cultural Balear de Sant Joan, amb la col·laboració d'altres entitats, entorn al *Dia del llibre*, 23 d'abril. Es parla d'organitzar una conferència sobre l'interès que té per un poble la investigació i difusió de la història local, seguida d'una conversa oberta entre els assistents sobre els propòsits del *Col·lectiu Teranyines* i la col·laboració popular que demana i espera.

Si no sorgeixen impediments imprevists, potser dins la Setmana cultural es pugui fer la presentació de la Monografia santjoanera núm. 3, *Un poble, un temps*, de Carles Costa Salom, en la qual, el ben conegut promotor de tantes activitats culturals a la nostra vila, presenta els seus records personals i altres informacions recollides de fonts orals i escrites, sobre la vida i els costums dels santjoaners en la primera meitat del present segle.

En aquesta mateixa reunió s'han pres acords sobre el funcionament econòmic del Col·lectiu. Per atendre a les despeses de les primeres publicacions, es té l'esperança d'obtenir ajudes econòmiques d'entitats públiques i privades. Però el Col·lectiu Teranyines vol arribar a autofinçar les futures publicacions. Per això el seus membres renuncien a compensacions econòmiques per als treballs que publiquin, i el producte de la venda del material editat es disposarà en un fons comú, juntament amb ajudes dels simpatitzants amb aquesta empresa i altres fonts de recursos.

Un equip de tres persones del Col·lectiu durà l'administració del fons comú i en donarà compte públic per a informació del poble.

Queda convocada la pròxima reunió per al dia 6 de maig.

TOPONÍMIA SANTJOANERA

SON FONT (I)

Son Font és un topònim que designa una extensa partida de terra ubicada entre Horta, Es Pujol, el Camí d'Horta i el terme municipal de Montuïri.

Catalogat com a rafal, ja el trobam documentat al segle XVI. Aquestes terres foren establides per motius d'herència en el decurs dels segles, generant nous lloquets, habitats per les successives generacions de la nissaga dels Nicolau. Aquesta família, que era propietària de la possessió de Son Ramon, entronca a les darreries del segle XVI amb el llinatge Font, que fou el que originàriament donà el nom a tota la contrada.

La definitiva i total fragmentació fou efectuada l'any 1929, quan s'establí Son Font d'en Muntaner. D'aquesta època són els lloquets anomenats Son Fonoll, Can Dalmau i Son Pobler, habitats per noves famílies santjoaneres, que acabaren amb la supremacia dels Nicolau sobre aquestes terres.

La documentació històrica

El 1554 pertanyia a l'honor Jordi Font, de la família del qual prengué el nom. Tenia cases, celler i molí de sang. Estava dedicada al cultiu de vinya i de cereals. Hi havia una petita guarda de 25 ovelles.¹

A l'estim general de l'any 1578, el propietari era Jordi Font i les cases i terres del seu rafal estaven valorades en 1.700 lliures.²

A l'any 1665³ ja hi trobam un propietari de llinatge Nicolau:

— Antoni Nicolau de Llorens per la sua posesió Son Font
5.600 lliures

2 muls	40	"
1 poltro	20	"
2 someras	12	"
100 ovelles	12	"
1 pullí	8	"
aynes de casa	25	"

5.805 lliures

El 1723⁴ morí Miquel Nicolau Fiol de Son Font Nou, fill d'Antoni i de Joana, casat amb Praxedis Oliver, de Petra. El 1787 morí Mateu Nicolau Nicolau, *fadrí, fill de Miquel de la possessió Son Font des Serral, i d'Antonina, ja difunts, enterrat dins l'església en lo portal menor*.⁵ El 1792, Son Font era de dona Margalida Matas, viuda de Llorenç Nicolau. La meitat era seva i l'altra meitat dels fills: Joan, Guillem i Miquel Nicolau.⁶

Aquestes breus notes històriques constaten la frag-

Son Font de l'amo en Toni.

mentació de Son Font i la pertinença a la nissaga dels Nicolau els segles XVII-XVIII.

Els informadors.

Abans d'exposar el recull de la toponímia de Son Font volem fer constar la nostra gratitud envers aquelles persones que han fet possible la realització d'aquest treball: Francisca Nicolau Matas, *de Son Font*, 1910; Joan Bauzà Bauzà, *Pubil*, 1902; Gabriel Bauzà Martí, *Serral*, 1911-1991; Rafel Barceló Nigorra, *de Son Garrover*, 1909; Francesca Bauzà Gual, *d'Hortí*, 1910-1989; Antoni Gayà Florit, *Perdut*, 1914; Francesc Dalmau Font, *Dalmau*, 1907-1988; Andreu Galmés Rotger, *de Son Fonoll*, 1943; Isabel Dalmau Font, *Dalmava o de Son Font*, 1912; Andreu Galmés Garí, *Sobrassada*, 1928; Francisca Riutort Barceló, *Poblera*, 1914; Gabriel Florit Niell, *de S'Hostalet*, 1901; Tomàs Gabriel Font, *Tomàs*, 1911; Joan Gayà Font, *Ferrer*, 1904.

La toponímia de Son Font.

Començarem l'exposició a ran del Camí d'Horta i seguirem el recorregut itinerant de llevant a ponent i de nord a sud del mapa. Com sempre, els topònims aniran numerats i les variants ordenades alfabèticament.

1. **Es Camí de Son Font.** Camí carreter, antiga via d'accés a la possessió de Son Font Vell. Comença a ran del turó d'en Dalmau, al Camí d'Horta.

2.A. **Can Dalmau.** Conegut antigament com Son Font d'en Muntaner, fa el nom del seu propietari, Josep Dalmau Mas, *Dalmau*, que l'adquirí devers l'any 1929 quan s'establí el lloquet.

Son Font. Parcel·lari de 1864.

2.B. Son Font d'en Muntaner. Fa el nom del seu propietari de principis de segle, don Joan Muntaner i Vallespir (1850-1925), casat amb dona Catalina Nicolau i Balaguer (1848-1929). En realitat, el propietari de Son Font era la seva dona, filla de don Miquel Joan Nicolau i Bauzà (1811-1896), *es Secretari Vell*,⁷ un dels quatre germans hereus de Son Font Vell, de la nissaga dels Nicolau.

A l'amillament de l'any 1864, aquest Son Font, originat per motius d'herència, era de don Miquel Joan Nicolau i Bauzà i tenia la següent extensió (vegeu núm. 14 del parcel·lari):

- 14 quarterades, 2 quartons i 95 destres de conradís
- 1 quarterada de vinya
- 4 quarterades i 2 quartons de pinar
- 18 destres de figueres de moro
- Hi havia 20 figueres i 9 arbres fruitals

En el magnífic i acurat parcel·lari que delineà Pere d'Alcàntara Penya, del qual us oferim un fragment, és perfectament visible un pou —que encara hi és— a la banda de ponent del turó, i l'era, ubicada davant les cases, baix del camí. Tenia la casa pairal al carrer de la Presó (ara Consistori) núm. 4 i una altra casa al carrer de la Presó Vella (ara carrer Tort) núm. 14.

També era propietari d'un bocí a Solanda, de 95 destres i un altre a Son Godai, d'1 quartó i 7 destres d'extensió.

Les cases de Son Font d'en Muntaner estaven habitades a principis de segle pel matrimoni format per Josep Dalmau Mas, *Dalmau*, i Antònia Font Gelabert, *Pallardina*. Tenien sis fills: Maria, Gabriel, Francesc, Josep (bessó amb en Francesc), Antonina i Isabel.

Conraven unes trenta quarterades: *Es Sementer de Son Fanoi*, *Ses Rotes* (4 quarterades a damunt Can Pobler), *Davant ses Cases* i *Es Turó*.

Les fonts orals recorden que fou devers l'any 1929 quan s'establí Son Font d'en Muntaner. La propietària aleshores era Magdalena Muntaner i Nicolau (1869-1943), filla de don Joan Muntaner i dona Catalina Nicolau. Ho establiren l'amo en Joan de Son Gual i el seu fill Gabriel (l'amo en Biel de Son Gual).

Magdalena Muntaner, o *Muntanera* com deia algú, fou l'hereva de tot el patrimoni familiar, ja que els seus germans Miquel Joan Muntaner i Nicolau (1875-1902) i Joan Muntaner i Nicolau (1870-1891) moriren molt joves i fadrins.

Vivia al carrer del Consistori, a Can Muntaner.⁸ Altres propietats dels Muntaner eren: Can Pep Borràs, Cas Ferrer Batxà, Ca na Cocou, S'Hort d'en Muntaner (a Hortella Vell, ara de l'amo en Pep Turricano), Sa Rota d'es Teco i altres.

Morí als 74 anys, fadrina. Amb el seu traspàs s'extingí una de les branques dels Nicolau de Son Font.

2.C. Son Font de Baix. Aquesta denominació era usada exclusivament pels habitants de la contrada. Es generà per oposició a Son Font Vell o Son Font de Damunt.

3. Es Turó d'en Dalmau. Petita elevació de 136 metres d'altària. Es conrava totalment. A la banda de llevant hi ha una sèrie de marjades plantades d'ametlers. Deu el nom al seu propietari, Josep *Dalmau*.

4. S'Era de Can dalmau. Ubicada al capdamunt del Turó d'en Dalmau. Oberta a tots els vents era la primera que feia net de tota la rodalia. És cosa sabuda la rivalitat que hi havia un temps entre veïns, per acabar la batuda. L'era que primer acabava posava bandera, alçant la perxa amb un llençol o saqueta a l'extrem. Tocaven el corn, cridaven... Els de Can Dalmau sempre feien primer.

5. Es Sequer de Can Dalmau. Barraca de pedra amb la coberta de teula, utilitzada per aixoplugar els canyissos d'assecar les figues. El figueral, avui inexistent, estava en *Es Sementer de Son Fanoi*.

6. Sa Caseta d'en Guiem Calderer. Caseta gran, amb dependències per al bestiar, propietat d'en Guillem *Calderer* i na Maria *Parissa*. Els sogres d'ambdós, Antoni *París* i Joan *Calderer* adquiriren dues quarterades perhom quan s'establí Son Font d'en Muntaner. Ara és una finqueta de quatre quarterades, vegeu el núm. 350 del parcel·lari.

7. **Es Camí de Son Fonoí.** Camí carreter, via d'accés al lloquet de Son Fonoí.

8. **Sa Sini de Son Fonoí.** Es tracta de l'antiga sinya de Son Font Vell. Assenyalada al parcel·lari de l'any 1864. Hom pot deduir que era amitgera entre Son Font Vell i l'altre Son Font (ara Can Pobler). Vegeu els núm. 13 i 17 del parcel·lari. Una parcel·lació més tardana possibilita l'aparició del lloquet de Son Fonoí i la sinya quedà sota el domini del nouvingut. La primitiva sinya, presumiblement de fust, fou posteriorment transformada en una "de rosari". A hores d'ara està desmuntada i abandonada.

9. **Son Fonoí.** Lloquet ubicat damunt un petit turonet de 137 m d'altària. Fou Bastit per l'amo Andreu Sobrassada o d'Horteta (estava a horteta quan ho va comprar) fa uns setanta anys. Tot i que l'amillament assenyalava Son Font, les actes notariales⁹ —els papers vells— acrediten que les terres pertanyien a Es Pujol.

Més tard, per l'abundància de fonoll, la denominació la podríem classificar dins el grup de les originades per algun motiu de caire irònic o despectiu, que desconeixem, però que es repeteix a altres indrets de la nostra illa: Sa Serra des Fonoí, també anomenada Serra Morena, entre Montuïri i Llorito; Son Fonoll (Alaró, Selva)...

10.A. **Son Font Vei.** És la casa matriu, embrionària de tots els altres Son Font. Actualment està reduïda a la mínima extensió: cases, pletó i un redol de garriga.

A l'amillament de l'any 1864 era de don Antoni Matas i Ferragut (?-1882), cirurgià, casat amb Maria Nicolau i Bauzà (?-1850), germana del *Secretari Vell*.

La possessió de Son Font aleshores tenia la següent extensió:

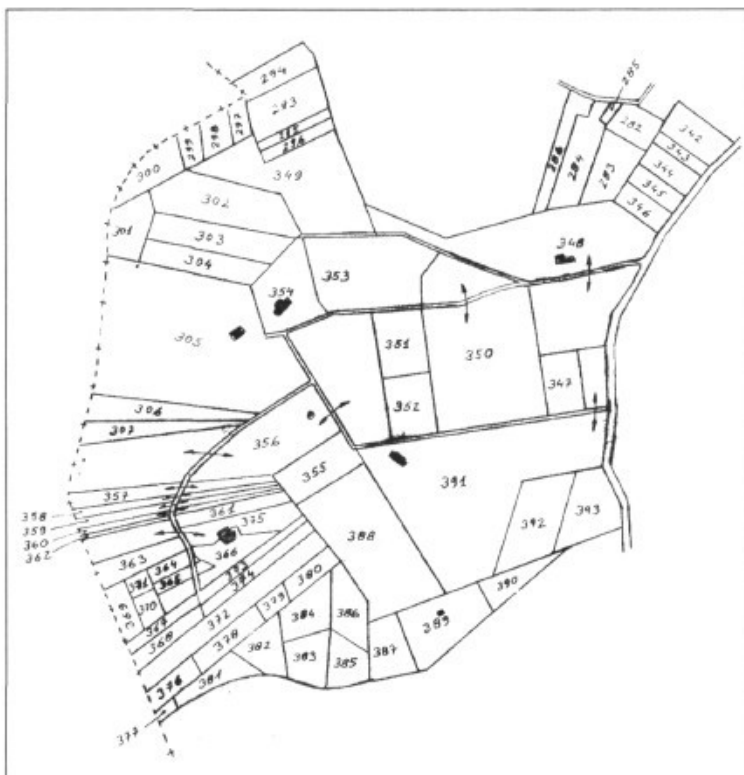
- 6 quarterades, 1 quartó i 71 destres de conradís
- 1 quartó i 8 destres de garriga
- 2 quartons i 10 destres de vinya
- Hi havia 20 figueres

Un altre bocí, també de Son Font (vegeu núm. 16 del parcel·lari) tenia 2 quartons i 94 destres de conradís i 1 quarterada, 3 quartons i 19 destres de pinar.

També tenia terres a Solanda, Son Godai, Es Revellar, Son Santos i Son Cotxer. Vivia al carrer del Notari núm. 5.

A principis de segle n'eren propietaris el matrimoni format per Joan Font i Sureda (1838-1924), l'amo en Joan de Cugulutx,¹⁰ casat amb una Nicolau: Catalina Nicolau i Noguera (1846-?).

Per amitgers o arrendadors hi estigueren devers quatre anys en Josep Dalmau i n'Antònia Pallardina, que poste-

Son Font. Parcel·lari de 1882.

riorment passaren a Son Font d'en Muntaner.

El darrer Nicolau propietari del lloquet fou Antoni Font Nicolau, l'amo Antoni de Son Font, casat amb una vilafranquera, Margalida Mayol, Mica, que devers l'any 1973 posà en venda les cases.

En estat ruïnós, les cases de Son Font Vell foren adquirides per un matrimoni estranger: na Verera i en David. Restauraren les cases i les habitaren fins fa pocs anys, en què foren venudes una altra volta a un matrimoni estranger.

10.B. **Son Font de Damunt.** Per oposició a Son Font de Baix o Son Font d'en Muntaner.

10.C. **Ca na Mica.** Per la darrera propietària, Margalida Mayol, Mica, vilafranquera, casada amb l'hereu de Son Font Vell. Antoni Font Barceló, l'amo Antoni de Son Font o de Son Barceló.

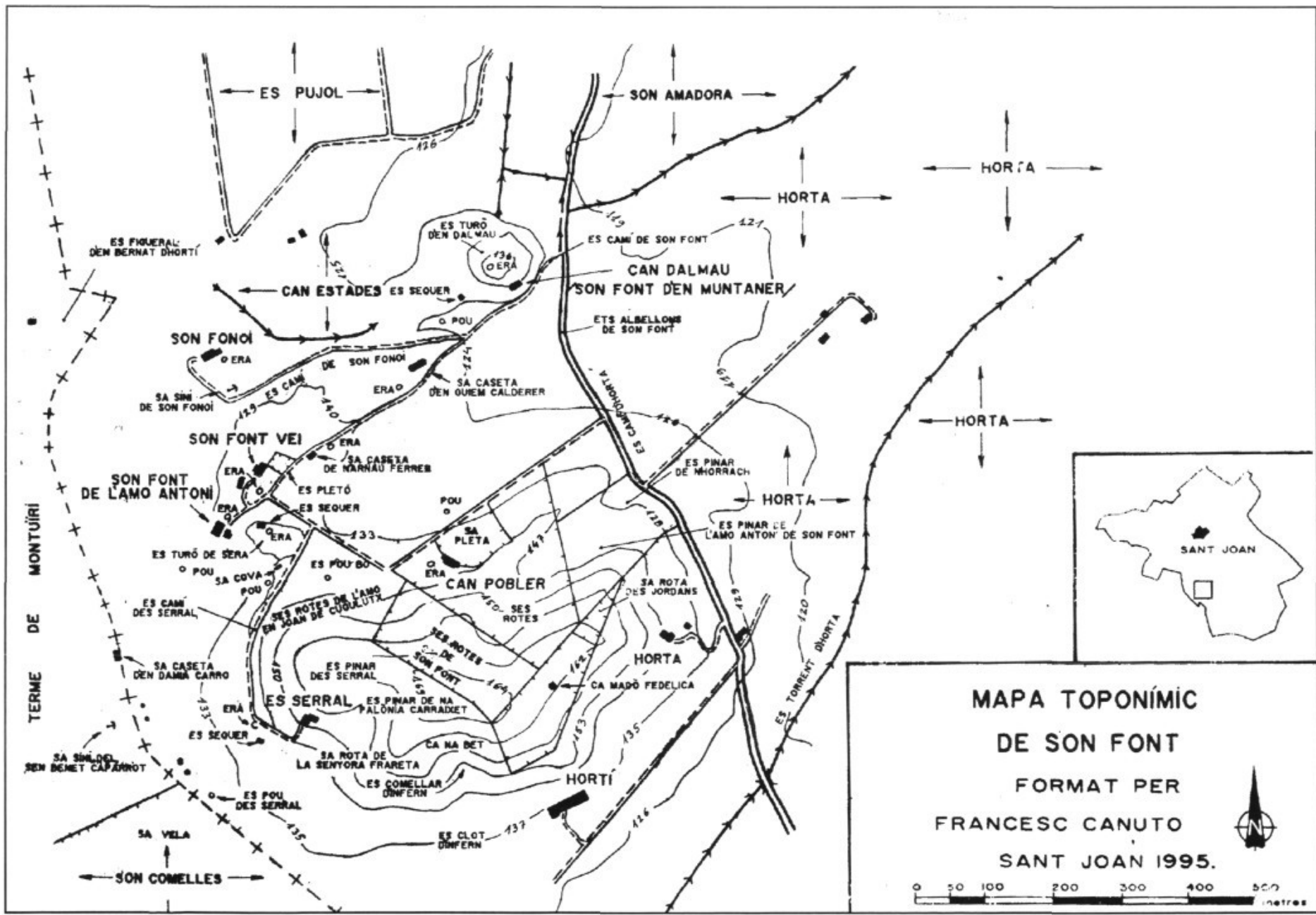
10.D. **Son Card.** Variant obtinguda de dos informadors, però que no coincideixen amb el lloc que designen.

Una comunicació oral atribueix aquest apel·latiu a Son Font Vell. Conten que l'amo Arnau de Son Perdut, casat amb na Tonina Font (filla de l'amo en Joan de Cugulutx i habitants aleshores de la possessió) deia en to bromista que anava a festejar a Son Card.

Una altra comunicació oral¹¹ atribueix aquest nom a les cases de Can Pobler.

Mascaró Pasarius¹² cita Son Card al seu *Corpus*.

Per part nostra, hem recollit el topònim *Es Sementer*

de Son Card, nom atribuït abans d'establir-se Son Font d'en Muntaner, al comellar comprès entre *Es Pou Bo* i el Camí d'Horta.

11. **Es Pletó de Son Font Vei.** Tanca petita, aferrada a les cases, devora el camí.

12. **Sa Caseta de n'Arnau Ferrer.** Caseta bastida per l'amo Arnau Ferrer o de Son Perdut. Al costat hi ha una era. El bocí no és de l'herència de la seva dona, sinó que el comprà quan s'establí Son Font d'en Muntaner.

13. **Son Font de l'amo Antoni.** Es tracta d'un lloquet segregat de Son Font Vell, per motius d'herència.

El seu propietari l'any 1864 era Gregori Nicolau i Bauzà (1814-1894), germà del *Secretari Vell* i casat amb Coloma Noguera Mora (1865-1891) de Porreres.

L'extensió del lloquet era la següent:

6 quarterades, 2 quartons i 7 destres de conradís

1 quarterada i 53 destres de vinya

1 quarterada i 53 destres de vinya

1 quarterada i 2 destres de pinar

18 destres de figueres de moro

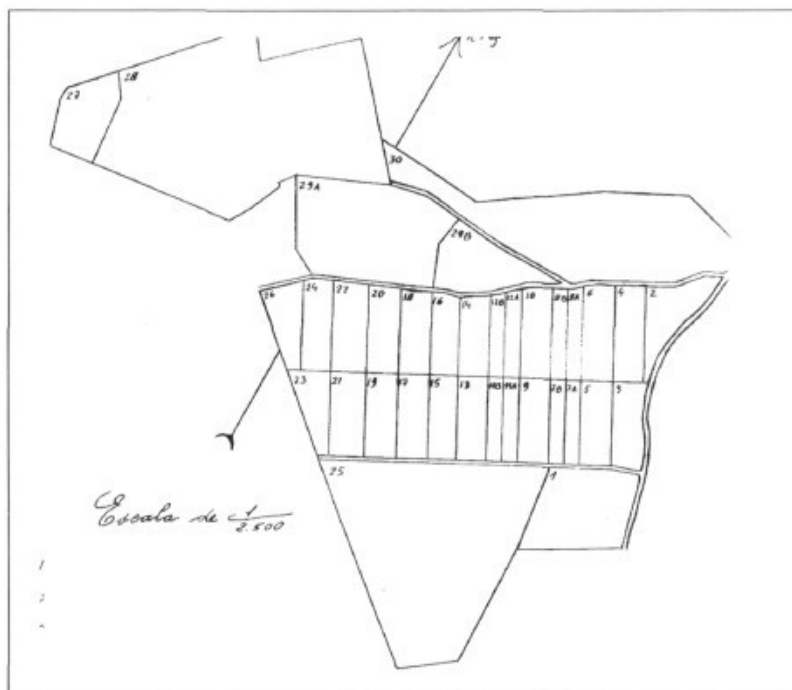
Hi havia 20 figueres, 6 ametlers i 9 arbres fruitals

També era propietari del bocí núm. 15 del parcel·lari:

1 quarterada i 1 quartó de conradís i 1 quarterada i 72 destres de pinar.

Tenia dos muls.

El matrimoni format per Gori i Coloma tengué dos fills: Catalina Nicolau i Noguera (1846-Porreres?), casada amb Joan Font i Sureda (1838-1924), l'amo en *Joan de Cugulutx*, i Miquel Joan Nicolau i Noguera (1835-1900) casat amb Margalida Matas i Matas (1845-?). Miquel Joan i Margalida tengueren dos fills: Gregori Nicolau i Matas (1868-1893), que morí de meningitis als 25 anys, i Antoni Nicolau i Matas (1871-1958), l'amo *Antoni de Son Font*, hereu del lloquet, que es casà amb Antonina

Parcel·lari de Son Font d'en Muntaner, delineat per Joan Camps (l'amo en Joan de Son Gual). Agost 1929.

Aina Matas i Pocoví (1868-1963), germana del senyor Miquelet. D'aquest darrer matrimoni nasqueren: Margalida Nicolau i Matas (1908-1963), casada amb un porrerenc: Jaume Servera Barceló *Carles*, i Francisca Nicolau i Matas, de 85 anys, *Francisca de Son Font*, la darrera i única supervivent dels Nicolau de Son Font.

El lloquet tocà en herència a Margalida Nicolau, que el llegà a una filla seva, nascuda i casada a Porreres.

Les cases, avui en estat ruïnós, han de mester una decidida i enèrgica actuació per tal d'evitar-ne l'enderroc.

14. **S'Era Veia de Son Font de l'amo Antoni.** Situada a ran del camí d'accés al lloquet, devora les figueres de moro. Assenyalada al parcel·lari de l'any 1864.

15.A. **Es Turó de s'Era.** LLeugera elevació, on hi ha ubicada l'era actual.

Elèctrica

PEP DES SAIG

instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
subministraments elèctrics

Consistori, 8 52 63 23
Sant Joan

Cooperativa Agrícola

SANT JOAN

«Tota casta de
productes del camp a
bon preu»

Carrer de Petra, s/n

Tel.: 52 63 24

El pou Bo de Son Font.

15.B. **Sa Cova.** Perquè al dit turó hi ha una petita cova, sembla que prehistòrica.

16. **Es Sequer.** Porxo o caseta, ubicada al *Turó de s'Era*.

17. **Es Pou Dolent.** Pouet ubicat suvora un alterós fasser que va plantar na Francisca de Son Font. Com que no era molt fort d'aigua el batiaren així, per oposició al Pou Bo. Aquest nom no ha passat de l'àmbit familiar, però el feim constar.

18.A. **Sa Cova de Son Font.** És una cova petita, artificial, que té tot l'aspecte de ser prehistòrica. No consta a l'inventari oficial. Està ubicada a una tenassa poblada de mates i ullastres, baix del Camí des Serral. Eixumora aigua.

En temps de sega, els veinats d'aquesta contrada hi duïen a amarrar els vencisos de càrritx per fer les garbes.

18.B. **Sa Cova des Moro.** Varietat proporcionada per un sol informador.

19. **Es Pou Bo de Son Font.** Com el seu nom indica, és el pou més fort d'aigua de la contrada. Consta al parcel·lari de l'any 1864.

Es tracta d'un magnífic pou amb capella, bella mostra d'arquitectura popular. Antigament, hi anava un carreró o caminet de tres pams fitat i empedrat —el pou està enmig del sementer— i una espècie de replaceta que voltava el pou. No hi havia abeurador. Malgrat que el pou no és públic, se'n servien tots els veinats. Solament hi tenien empriu els quatre germans hereus de les terres de Son Font.

Actualment, el pou i la finca on està ubicat pertany a la nissaga dels *Ferrer*.
(Continuarà)

Francesc Canuto i Bauzà

NOTES

1. *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, volum V, pàg. 366.
2. Ramon Rosselló i Vaquer: *Sant Joan*, ss. XIII-XVI, pàg. 100.
3. *Documenta*, pàg. 27.
4. APSJ: *Llibre de Defuncions*, 13.1, f. 66.
5. *Id.*: *Ib.*, 13.7 f. 177 v.
6. Arxiu Municipal de Sant Joan, *Cadastre de l'any 1792*.
7. Alguns informadors de la generació més vella del poble han recordat el seu nom, Miquel Joan, i algunes anècdotes de la seva vida. Evidentment, *es Secretari Vell* és una denominació que correspon a l'època dels nostres informadors.
8. Can Muntaner del carrer del Consistori estava format per les cases núm. 8 (el taller d'en Pep des Saig) i el núm. 6 (Can Toni de Son Gorgut). Algú diu que també la núm. 4 (Can Francesc Dominer). A la seva mort, na Magdalena Muntaner deixà mitja casa a una criada seva, madò Colava, i l'altra meitat a na Margalida Pagesa, casada amb en Sebastià Putxer (no existia cap grau de parentiu entre elles; na Magdalena era la padrina de fonts de na Margalida Pagesa).
9. Comunicació oral d'Andreu Galmés Rotger, *de Son Fonoí*.
10. Cal no confondre aquest Joan de Cugulutx amb un cosí seu que nomia el mateix. El poble, per diferenciar-los, canvià el tractament. Un era de Cugulutx i l'altre *de la Vila*. Aquest darrer vivia al cap de cantó del carrer de l'Escaleta i el carrer del Sol (un germà seu, l'amo en Pere de Cugulutx, morí a la carretera, devora la possessió de Males Herbes (Algaida), el carro li passà per damunt). Tengué quatre filles, casades amb en Nina de Llorito, amb Antoni i Joan *des Pujol* i amb l'amo Esteve Sabater.
11. Comunicació de Joan Gayà Font, *Ferrer*.
12. *Mapa general de Mallorca*, full 28-4F.

EXCURSIÓ

Un bon grapat de santjoaners romangueren a les cases de Binifaldó

Anàrem a...

ROMANDRE A BINIFALDÓ (febrer)

El dissabte vespre férem una torrada (si haguéssim estat professionals de la política hauríem dit que era un sopar de feina), on no podien faltar els rius de vi, de cremat i d'altres líquids més o menys espirituosos. L'endemà, com per purgar els pecats nocturns, pujàrem al Tomir per la pujada clàssica de la rosseguera. L'eixida es completà amb un dinar al peu de l'embotelladora.

Anirem a...

A N'ALÍ

Aquest puig és una estribació del Massanella, del cim del qual el separa el coll dels Pils. Partint de prop de les cases del Barracar (les que hi ha al final de la primera sèrie de revolts de la carretera de Lluc) intentarem assolir el cim, des d'on baixarem cap al poble de Caimari.

Joan Moratinos i Joan Sastre

ANIMA'T!

Necessitam que col·laboris

**No estiguis empegueït i envia'ns qualsevol cosa que creguis
interessant per a la gent**

Volem una revista oberta a tothom

mel i sucre dolcet dolcet

Ha arribat a Sant Joan una moda d'alta política, fins ara reservada a personalitats famoses de la vida pública (com la de Mario Conde): la de confeccionar dossiers, amb els quals tenir una arma per atacar els rivals. Aquesta és almanco la interpretació que la gent ha donat a la sobtada afició del diputat Francesc Gilet per la fotografia. Aquest, acompanyat per una *cicerone* local, es dedica a recórrer el poble retratant cases de gent relacionada amb l'oposició, se suposa que per enterrar amb casos d'altri el seu cas presumptament il·legal. El senyor Gilet vol venjar-se dels qui considera que l'han atacat, dels qui tenen la pretensió que un dels pares de la pàtria, una de les honorables persones que elaboren les lleis per les quals ens hem de regir, un representant del partit que tot-hora predica la regeneració i l'honradesa, simplement respecti la llei. I cercar les puces precisament i únicament a simpatitzants de l'oposició (llegiu PSM), quan la cosa ha arrancat d'una informació periodística, vol dir que el diputat considera que els seus amics lleials mai de la vida posarien traves al seu desig de fer-se un xalet, encara que això suposi passar per damunt la legalitat.

Els contenidors de ferralla de devora la Creu d'en Revull s'han contagiats del seu contingut i es troben en un estat més decrepit que els objectes que la gent hi aboca. La idea de fixar un punt on es poguessin tirar les deixalles que no poden anar a la recollida normal de fems era bona, i així la vaig rebre, perquè permetia posar fre al problema dels abocaments incontrolats, que contaminaven voreres i torrents. Ara, l'execució ha estat pèssima. Els contenidors no es buiden amb la freqüència adequada i l'Ajuntament ha optat per buidar-los d'una manera expeditiva, salvatge i incontrolada. Cada temporada, un pseudo-funcionari va a calar-hi foc. Aquest sistema ha deixat els contenidors

com un colador. I ara pretenen amagar darrera una bardissa el desgavell que han deixat que es creàs.

Aquest dia pensava en dues idees que el nostre batle maneja sovint: per una part, està orgullós que Sant Joan sigui un dels pobles de Mallorca amb més pocs pressió fiscal; per una altra, defensa que la falta de rigor urbanístic estalvia impostos a la població. Ara, tots aquests avantatges no s'han traduït en un progrés del poble. Això em fa demanar quina és la idea de futur que tenen els governants. Basta pegar una ullada a la piràmide de població de Sant Joan per veure que és més necessari que el pa una renovació generacional. La població està tan envellida que aquesta haurà de venir d'aportacions de gent externa. Com serà aquesta gent és una qüestió que òbviament no pot decidir el batle, però sí que està molt relacionada amb la política municipal. Exemple: si es deixen fer cassetes i casetons sense volta no solta, estam condemnats a la invasió d'una gernació de diumengers, en el pitjor sentit de la paraula; exactament, el contrari del que passaria si simplement es fes respectar la llei.

Per acabar, una bona notícia, de les que poden fer Sant Joan més atractiu als ulls d'un extern. D'aquí pocs dies s'obrirà una guarderia, que complementarà l'oferta educativa que actualment ofereixen les monges. Amb això ja serà possible tenir un infant completament escolaritzat a Sant Joan entre els 0 i els 14 anys. Encara que aquesta guarderia arriba amb anys de retard, no podem sinó alegrar-nos-en.

Joan Bauçà

AGENDA - MARÇ**Natalicis**

-

Defuncions

-

Noces

Alfons Sabater Barceló - Catalina Bauzá Bauzá (11-II-95)

Apotecaries de guàrdia**Diumenges**

Dia 5: Porreres
 Dia 12: Sant Joan
 Dia 19: Vilafranca
 Dia 26: Ariany
 Dia 2 abr.: Montuïri
 Dia 9: Petra
 Dia 16: Porreres

Horari d'autobús

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 7.50 h; 13.00 h; 15.20 h; 16.20 h; 18.20 h; 19.30 (dies feiners).

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 8.25 h; 10.00 h; 18.25 h; 19.30 h (dies festius).

Horari d'assistència mèdicaCentre sanitari: 10.30 h - 13.00 h (de dilluns a divendres).
PAC de Vilafranca: resta d'hores.**Horari de farmàcia****Estiu:** De 10 h a 13.30 h / De 18 h a 21 h**Hivern:** De 10 h a 13.30 h / De 17 h a 20 h**Horari de misses**

19 h (dies feiners) / 10.30 h i 19 h (dies festius)

Consolació: 16 h

Telèfons d'interès

Bombers: 55 00 80
 Centre Sanitari: 52 63 11
 GESA: 55 41 11
 Ajuntament: 52 60 03
 Apotecaria: 52 62 52
 Centre meteorològic: 26 46 10

Guàrdia Civil: 56 00 27

OCB: 72 32 99

PAC (Vilafranca): 56 05 50

El temps

Pluviometria G. Company

Febrer

Dia 2: 0,2

Dia 3: 0,4

Dia 21: 0,6

Dia 22: 16,1

Total mes: 17,3

Total acumulat: 45,4**La lluna**

Minvant de dia 1.

Nova de dia 2 a dia 9.

Creixent de dia 10 a dia 17.

Plena de dia 18 a dia 23.

Minvant de dia 24 a dia 31.

Efemèrides**Març del 75 a Sant Joan**

•El Teleclub reemprèn les seves activitats després d'uns mesos sense fer res.

Març del 84 a Sant Joan

•El dissabte dia 16, a la Casa de Cultura, hi va haver una vetlada de gloses, en la qual hi varen intervenir els millors glosadors de Mallorca.

•El diumenge dia 17, festivitat del Quart Diumenge, es va retre un homenatge a mossèn Bartomeu Bauzá Oliver «Papa», durant el qual es va destapar una làpida a la façana de Cal Donat a Consolació, com a mostra de gratitud de tot el poble.

•El diumenge dia 24 va tenir lloc el VI Semimarathon Sant Joan.

*Gracià Sánchez***FUSTERIA***Rafel Dalmau***Fusteria en general i
mobles de cuina**Carrer dels Molins, 4.
Tel.: 52 63 85 **BANCA MARCH****C/ de Mestre Mas, 11
Tel.: 52 60 66
07240 Sant Joan**

ENTERRO DE LA SARDINA

MOROS I CRISTIANS

RUETA

